

Розділ І. СПІЛКУВАННЯ У ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ

УРОК 1

Тема. Майстерно говорити - красно спілкуватися. Емоційне забарвлення голосу

Мета: розширити уявлення учнів про майстерне спілкування; вчити орієнтуватися у мовленнєвій ситуації, завжди бути ввічливим, уважним до співрозмовника, вміти вибрати потрібний тон та інтонацію.

Оснащення: ілюстрації «Твій друг», тексти, таблички зі словами ввічливості.

**Кожного з нас оцінюють за тим,
що ми робимо, що говоримо, як говоримо.**

ХІД УРОКУ

І. Організація класу

ІІ. Мовленнєва гімнастика

1. Вправа «Колискова»

- Уявіть, що ви заколисуєте дитину. М'язи розслаблені.

м —	м м -	- м — м	— м —	м...
а —	а —	а — а —	а — а -	- а...
о —	о —	о — о -	0 1 о	— 0...
у “	у" “	і >> 1 >>	-у-у	— у—

е	е	е — е	е —	- е
—	—	—	е-	—

2. Вправа «Диктант»

- Прочитайте повільно, щоб «встигли записати», а потім дедалі швидше.

Каже Киличка:

- Калинка - не малинка!
- Так, так, Киличко: гірка калинка.

III. Актуалізація опорних знань

1. Бесіда

- Де виникла наука риторики? Кого вважають найвидатнішим давньогрецьким оратором?
- Прочитайте епіграф до уроку. Як оцінюють кожного з нас інші люди?
- Як ви розумієте вираз *красно спілкуватися*? Що треба знати і вміти, щоб спілкування було приємним і ефективним? (*Досконало знати те, про що говориш; мати грамотне, багате мовлення й гарну дикцію; бути ввічливим і уважним до співрозмовника та ін.*)

2. Завдання 1,2 (с. 4, 5)

IV. Розширення уявлень про майстерне спілкування

- На сьогоднішньому уроці ми будемо удосконалювати наше мовлення, вчитися майстерно говорити, щоб досягати успіху у спілкуванні.

1. Риторичний аналіз уривка з повісті Туве Янссон «Диво-капелюх» (с. 5)

- Читання уривка
- Відповіді на запитання (с. 7)

- Чи зрозумілими словами пояснив Гемуль Мумі-тролю і Хропці, чому він такий зажурений? Знайдіть їх у тексті та прочитайте відповідним тоном.

~ Як Мумі-троль і Хропка заспокоювали Гемуля ,якими словами та жестами? Прочитайте ці слова з відповідним емоційним забарвленням.

2. Яким тоном Гемуль погоджувався колекціонувати щось нове? А яким вимовив останню фразу? Поясніть, в чому різниця.

3. Чи можна назвати Гемуля, Мумі-троля і Хропку справжніми друзями? А гарними співрозмовниками? Доведіть.

2. Робота над інтонацією

4. Коли, на вашу думку, легше досягти порозуміння - шляхом листування чи у безпосередньому спілкуванні? Чому?

5. У спілкуванні дуже важливою є інтонація. Вона передає найтонші відтінки думки, ставлення мовця до того, про що йдеться, і тим самим посилює дію слова.

■ Риторична вправа

6. Вимовте слово «молодець» з інтонацією, яка відповідає таким мовленнєвим ситуаціям :

ви відмінно написали контрольну, і мама каже вам: «Молодець!»; ви знову загубили ключа від квартири, і тато каже вам: «Молодець!..»; ви прийшли першим до фінішу, і вболівальники скандують: «Молодець!!!»; ви нарешті виконали норматив з віджимання, і вчитель фізкультури, скептично налаштований щодо ваших подальших успіхів, таки визнає :

«Молодець...».

■ Завдання 4 (с. 7)

(Фізкультхвилинка)

3. «Як слово мовиться?»: аналіз віршів і формулювання правил мовленнєвого етикету

- Прослухайте вірші, проаналізуйте мовленнєву поведінку учасників діалогів та сформулюйте відповідне правило мовленнєвого етикету.
ціям:

Юрко з Тарасом розмовляв, крутився на всі боки, неначе він сорока.

До неба очі зводив, в канаву зазиравав...

А Тарас терпів, терпів:

«Ти до кого говорив?»

...Коли до когось слово мовиш - дивись на того, з ким говориш.

Правило 1. Коли говориш - дивись у вічі співрозмовникові.

Юля з Танею зі школи йдуть по скверику поволі.

«Ой, дивись, - горлає Юля, - листя клена шелестять і, як літачки, летять!»

«Ой-ой-ой, - верещить, заливається, - горобці у пилюці купаються!»

Ну, звичайно, то дівчинці Юлі просто бракує мовної культури: спокійно треба говорити, не горлати, не шипіти...

Чути Юлю аж ген за майданом, може, Таня чує погано?

Правило 2. Хочеш, щоб тебе почули - не кричи. Говори спокійно, чітко.

«Я у театрі був учора.

Мені сподобалась гра», - так повідомив друзям Коля...

Від сміху шибки задзвеніли в школі. ...Навчити Колю говорить давно пора: не можна так калічити слова.

Правило 3. Говори грамотно, не вдавайся до суржику.

Стрілись якось Рома й Вова:

«Я був на стадіоні вчора. Кльово!» «Ми класно у футболу намотались...»

...Де слів таких вони набрались? Хороші наші Рома й Вова,

хіба це, друзі, гарна мова? Рідну мову треба знати,

слова любити й поважати. Говорити треба чемно,
щоб слухати було приємно.

Правило 4. Поважай рідну мову, не засмічуй її.

4. Гра «Нісенітниці» (с. 8)

V. Підсумок уроку

- Що означає «майстерно говорити»?

Яких правил мовленнєвого етикету слід дотримуватися?